

Charakter prawny ugody mediacyjnej zawartej po wszczęciu postępowania cywilnego

Przedmiotem artykułu są zagadnienia związane z ugodą zawartą przed mediatorem, po wszczęciu postępowania cywilnego. Analiza problematyki ugody mediacyjnej omówiona została w oparciu o dorobek doktryny oraz orzecznictwo, wraz z odniesieniami do ugody sądowej. W artykule zostały przedstawione problemy, które budzą największe wątpliwości w praktyce, jak chociażby próba odpowiedzi na pytania: czy ugoda zawarta przed mediatorem może wykraczać poza granice pozwu oraz czy przesłanki oceny ugody dokonywanej przez sąd, zawarte w art. 183¹⁴ § 3 *in fine* KPC (gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności), są rzeczywiście zasadne. Ponadto przedmiotem artykułu są praktyczne zagadnienia związane z dążeniem sądu do ugodowego zakończenia spraw, zakresem prawnym ugody, możliwością jej uzupełnienia lub zmiany oraz mocą prawną i uchyleniem się od skutków jej zawarcia. W artykule zawarto również krytyczną analizę wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego odnoszących się do ugody mediacyjnej wraz ze sformułowaniem wniosków *de lege ferenda*.

Wprowadzenie

Mediacja wprowadzona została do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 28.7.2005 r.¹. W założeniu nowelizacji, mediacja miała stworzyć alternatywę dla sformalizowanego, czasochłonnego i kosztownego postępowania sądowego, pozostawiając w gestii stron, sposób rozwiązania sporu w ramach odformalizowanego, szybkiego, a zarazem niedrogiemu i przede wszystkim niejawnego postępowania mediacyjnego.

Uregulowania zawarte w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego obejmują dwie formy wszczęcia mediacji. Mediację określaną w doktrynie jako „mediacja sądowa”, którą inicjują strony lub sąd po wszczęciu postępowania sądowego oraz mediację inicjowaną przez same strony przed wszczęciem postępowania sądowego, na podstawie umowy o mediację, określaną w doktrynie jako mediacja: „pozasądowa”, „przedsądowa”, a niekiedy „kontraktowa”².

¹ Ustawa z 28.7.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1438).

² Określenie mediacji mianem „przedsądowa” nie jest jednak do końca precyzyjne. Posługiwanie się tym określeniem, może nasuwać skojarzenia, że mediacja „przedsądowa”, jest jednym z etapów poprzedzających

Samo pojęcie mediacji, w trakcie której strony mogą zawrzeć ugodę, nie zostało zdefiniowane w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego³. W doktrynie sformułowano jednak wiele definicji konstruowanych głównie w oparciu o zasady, które odnoszą się bądź to do samego mediatora, bądź też do postępowania mediacyjnego. Najprościej mediację można określić, jako formę negocjacji prowadzonych z udziałem osoby trzeciej – mediatora, którego zadaniem jest, mówiąc ogólnie, pomoc stronom w osiągnięciu porozumienia. Nie powinien on jednak nakłaniać stron do zawarcia ugody, ani też nie jest on, jak twierdzi P. Sobolewski, „doradcą stron”⁴. Wspomniana pomoc, jako główne zadanie mediatora, powinna polegać na ustaleniu źródła sporu, uświadomienia go stronom oraz niejako „moderowaniu” dyskusji w sposób, który pozwoli na zmniejszenie istniejących między stronami negatywnych emocji i tym samym na znalezieniu płaszczyzny do osiągnięcia porozumienia, w postaci ugody kończącej spór. Można zatem stwierdzić, że celem postępowania mediacyjnego jest znalezienie przez strony takiego rozwiązania, przyjętego w formie ugody, które pozwoli uchylić w całości lub chociażby w części istniejący między nimi spór i w konsekwencji uniknąć postępowania sądowego lub doprowadzić do jego umorzenia. Pożądaną zatem formą zakończenia mediacji będzie zawarcie przez strony ugody kończącej spór.

Poniższa analiza ugody mediacyjnej pozwala na postawienie tezy, że mimo iż nie jest ona instytucją często stosowaną, to niewątpliwie istota postępowania mediacyjnego, w ramach którego strony mogą zawrzeć ugodę, jej charakter prawny, jak również skutki jej zawarcia powodują, że przy pomocy odpowiednio wykwalifikowanego mediatora i przy chociażby minimalnej woli ugodowego zakończenia sporu, może ona stać się dla stron instrumentem, odgrywającym istotną rolę w procesie rozwiązywania sporów.

Dążenie sądu do ugodowego zakończenia spraw

Artykuł 10 KPC nakłada na sąd powinność dążenia, w każdym stanie postępowania, do ugodowego załatwienia spraw, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne⁵. Z treści

dochodzenie roszczeń na drodze sądowej. Natomiast używając pojęcia mediacji „pozasądowej”, należy mieć na uwadze fakt, że każda mediacja jest mediacją „pozasądową”, odbywającą się poza sądem i bez udziału sędziego. Dlatego też w niniejszym artykule, mediacja inicjowana przez strony, przed wszczęciem postępowania sądowego, określana będzie mianem mediacji umownej.

³ Definicję mediacji zawiera dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21.5.2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L Nr 136 z 24.5.2008 r., s. 3). Zgodnie z tą dyrektywą, „mediacja” oznacza zorganizowane postępowanie o dobrowolnym charakterze, bez względu na jego nazwę lub określenie, w którym przynajmniej dwie strony sporu próbują same osiągnąć porozumienie w celu rozwiązania konfliktu, korzystając z pomocy mediatora.

⁴ P. Sobolewski, Mediacja w sprawach cywilnych, PPH 2006, Nr 2, s. 36.

⁵ Kodeks postępowania cywilnego nakłada jedynie na sąd powinność dążenia do ugodowego załatwienia spraw. W Finlandii sąd musi uzyskać porozumienie między stronami. W Niemczech sąd musi sprzyjać polubowemu rozwiązaniu sporu. Co więcej, w trzech landach procedury ADR określone jako *Schlichtung* są obowiązkowe, zaś postępowanie sądowe nie jest dopuszczalne, jeżeli z nich uprzednio nie skorzystano. We Francji, art. 21 nowego Kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że obowiązkiem sędziego jest pogodzenie stron. W Hiszpanii sędzia musi wezwać strony na początku „zwykłej” procedury do postępowania pojednawczego. We Włoszech sędzia ocenia czy istnieją warunki do umorzenia postępowania na podstawie dokumentu obejmującego pojednanie stron. W Szwecji sąd musi podjąć wszelkie środki, aby spór mógł zostać rozwiązany polubownie. W Anglii i Walii sąd może zawiesić postępowanie, aby umożliwić stronom

Więcej informacji na stronie wydawcy

<http://www.ksiegarnia.beck.pl/czasopisma-adr-arbitraz-i-mediacja-kwartalnik>